

Artesis Hogeschool Antwerpen
Master in de productontwikkeling
(master)

15 december 2011

Inhoud

1	Samenvattende conclusie	3
2	Besluit	4
3	Werkwijze en verantwoording	5
3.1	Evaluatieorgaan en visitatiecommissie	5
3.2	Werkwijze	6
3.3	Domeinspecifiek referentiekader	7
3.4	Overwegingen NVAO betreffende werkwijze evaluatieorgaan en visitatiecommissie	7
4	Opleiding	9
5	Beoordeling	10
5.1	Doelstellingen opleiding	10
5.2	Programma	11
5.3	Inzet personeel	16
5.4	Voorzieningen	17
5.5	Interne kwaliteitszorg	18
5.6	Resultaten	20
6	Oordelen visitatiecommissie	22
7	Oordelen NVAO	23
7.1	Academiseringsproces	23
8	Opmerkingen en bezwaren van instelling	26

1 Samenvattende conclusie

Bij brief van 3 mei 2010 heeft Artesis Hogeschool Antwerpen bij de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) een aanvraag tot accreditatie ingediend voor de opleiding Master in de Productontwikkeling (master), steunend op een visitatierapport uitgevoerd door de VLHORA. De aanvraag is ontvangen op 7 mei 2010.

Procedurele eisen

De NVAO komt tot de volgende vaststellingen:

- De visitatiecommissie heeft het visitatieprotocol gevolgd zoals vastgesteld door het evaluatieorgaan;
- Het referentiekader gehanteerd door de visitatiecommissie bevat alle onderwerpen en facetten van het Accreditatiekader bestaande opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen van de NVAO (accreditatiekader) inclusief een domeinspecifieke vertaling. De facetten worden wel in een afwijkende volgorde behandeld;
- De visitatiecommissie heeft de beslisregels beschreven in het accreditatiekader adequaat toegepast;
- De gevolgde procedure is in overeenstemming met het toetsingskader voor de werkwijze van de VLIR en VLHORA als evaluatieorgaan of de erkenningsregeling van andere evaluatieorganen.

Inhoudelijke eisen

De NVAO komt tot de volgende vaststellingen:

- Het oordeel van de visitatiecommissie over de kwaliteit van de opleiding is mede gebaseerd op een vergelijking met verwante opleidingen en zo mogelijk internationaal gehanteerde normen voor opleidingen in het relevante domein;
- In het visitatierapport vastgesteld door de visitatiecommissie is voldoende gemotiveerd waarom de opleiding al dan niet aan de criteria van het beoordelingskader (hoofdstuk 2) voldoet zodat voldoende generieke kwaliteitswaarborgen voorhanden zijn. Het visitatierapport behandelt minimaal de zes in het accreditatiekader genoemde onderwerpen, waarbij per onderwerp aan alle facetten aandacht wordt besteed. Voor ieder facet is een oordeel gegeven op de vierpuntsschaal op basis waarvan per onderwerp een oordeel volgt. De oordelen zijn onderbouwd met feiten en analyses. Het visitatierapport wordt afgesloten met een samenvattend oordeel over de opleiding;
- Het visitatierapport geeft inzicht in de kwaliteit van de visitatiecommissie. Het visitatierapport bevat informatie over de omvang en de samenstelling van de visitatiecommissie, en over haar onafhankelijkheid, deskundigheid en gezaghebbendheid.

2 Besluit

betreffende de accreditatie van de Master in de productontwikkeling (master) van Artesis Hogeschool Antwerpen.

De NVAO,
Na beraadslaging,
Besluit :

Met toepassing van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, worden het accreditatierapport en –besluit met positief eindoordeel voor de opleiding Master in de productontwikkeling (master) van Artesis Hogeschool Antwerpen goedgekeurd en wordt de opleiding geaccrediteerd.

De in het eerste lid bedoelde accreditatie geldt, conform artikel 60, §2, tweede lid, van het genoemde decreet van 4 april 2003, vanaf de aanvang van het academiejaar 2012-2013 tot en met het einde van het academiejaar 2016-2017.

Den Haag, 15 december 2011

Voor de NVAO,

Guido Langouche
(vicevoorzitter)

3 Werkwijze en verantwoording

Bij brief van 3 mei 2010 heeft Artesis Hogeschool Antwerpen bij de NVAO een accreditatieaanvraag ingediend voor de opleiding Master in de productontwikkeling (master). De aanvraag is ontvangen op 7 mei 2010.

Ter ondersteuning van deze aanvraag heeft de Hogeschool Gent een rapport (d.d. 4 maart 2010) bijgevoegd vanwege een evaluatieorgaan: VLHORA.

De NVAO heeft deze aanvraag beoordeeld aan de hand van het Accreditatiekader bestaande uit de opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen (14 februari 2005), conform de Handleiding accreditatie Vlaamse Gemeenschap (8 mei 2007) en het Reglement tot bepaling van bestuursbeginselen die van toepassing zijn bij de besluitvorming inzake accreditatie en Toets Nieuwe Opleiding ten aanzien van hogeronderwijsopleidingen in de Vlaamse Gemeenschap (14 februari 2005).

In haar rapport d.d. 4 maart 2010 heeft de visitatiecommissie enkele facetten uit het accreditatiekader onvoldoende bevonden (domeinspecifieke eisen, eisen academische en professionele gerichtheid programma, en eisen academische en professionele gerichtheid personeel) ondanks een positieve eindconclusie ten aanzien van de kwaliteit van de opleiding als geheel. De NVAO heeft op grond daarvan een hoorzitting georganiseerd waarvoor zowel de opleiding als de visitatiecommissie werden uitgenodigd. Deze hoorzitting werd gehouden op 20 december 2010 in Antwerpen. Naar aanleiding van de bevindingen in de hoorzitting heeft de NVAO de VLHORA bij brief van 22 maart 2011 verzocht om een aanvullende beoordeling te laten uitvoeren op de facetten domeinspecifieke eisen, eisen academische en professionele gerichtheid programma, masterproef en eisen academische en professionele gerichtheid personeel. Het aanvullende rapport, opgesteld door de voorzitter en een tweede domeindeskundig commissielid met voldoende onderwijsdeskundigheid, is verschenen op 23 september 2011.

3.1 Evaluatieorgaan en visitatiecommissie

Evaluatieorgaan: VLHORA

Visitatiecommissie:

- Voorzitter en domeindeskundige: Henri Christiaans, associate professor aan de Delft University of technology;
- Onderwijsdeskundige: Martin Valcke, hoogleraar onderwijskunde aan de Universiteit Gent, tevens voorzitter van de vakgroep Onderwijskunde;
- Domeindeskundige: Caroline Hummels, associate professor aan de Faculteit Industriële Ontwerpen van de Technische Universiteit Eindhoven;
- Domeindeskundige: Maka De Lameillieure, algemeen directeur van competentiecentrum Flanders inSchape.

De waarnemer namens de VLIR was Pieter-Jan Van de Velde.

Vanuit de VLHORA werden een projectbegeleider (Sofie Landuyt) en een secretaris (Mieke Beckers) aangesteld.

De Erkenningscommissie heeft bij besluiten van 3 juli 2008 resp. 23 mei 2011 bevestigd dat de samenstelling van deze visitatiecommissie voldoet aan de criteria van onafhankelijkheid die gelden voor de opleidingen van ambtshalve geregistreerde instellingen.

3.2 Werkwijze

De visitatie van de opleiding Master in de productontwikkeling aan Artesis Hogeschool Antwerpen gebeurde conform de werkwijze zoals die is vastgelegd in de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR-VLHORA, aangevuld protocol ter ondersteuning van de opleidingen in academisering, Brussel juni 2007*.

Op 3 oktober 2008 werd de visitatiecommissie officieel geïnstalleerd. De installatievergadering stond in het kader van een kennismaking, een gedetailleerde bespreking van het visitatieproces aan de hand van de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR-VLHORA, aangevuld protocol ter ondersteuning van de opleidingen in academisering*, en een toelichting van het ontwerp van het domeinspecifiek referentiekader. Daarnaast werd een aantal praktische afspraken gemaakt.

De visitatiecommissie heeft een domeinspecifiek referentiekader voor de opleiding opgesteld en aan de opleiding bezorgd. Op basis van de bespreking van de door de commissieleden opgestuurde vragen en voorlopige oordelen, inventariseerde de secretaris kernpunten en prioriteiten voor de gesprekken en het materialenonderzoek bij de visitatie. De VLHORA heeft een bezoekschema ontwikkeld dat desgevallend aangepast werd aan de specifieke situatie van de opleiding. Tijdens de visitatie werd gesproken met een representatieve vertegenwoordiging van alle geledingen die bij de opleiding betrokken zijn. Tijdens de visitatie werd bijkomend informatiemateriaal bestudeerd en werd een bezoek gebracht aan de instelling met het oog op de beoordeling van de accommodaties en de voorzieningen voor de studenten. Binnen het bezoekprogramma werden een aantal overlegmomenten voor de commissieleden voorzien om de bevindingen uit te wisselen en te komen tot gezamenlijke en meer definitieve (tussen)oordelen. Na de gesprekken met de vertegenwoordigers van de opleiding hebben de visitatieleden hun definitief (tussen)oordeel per facet en per onderwerp gegeven. Op het einde van het visitatiebezoek heeft de voorzitter een korte mondelinge rapportering gegeven.

De secretaris heeft in samenspraak met de voorzitter en de commissieleden, op basis van het zelfevaluatierapport, de checklisten van de commissieleden en de motiveringen gebaseerd op het visitatiebezoek, een ontwerp opleidingsrapport opgesteld. Het ontwerprapport geeft per onderwerp en per facet het oordeel en de motivering van de visitatiecommissie weer. Daarnaast werden - waar wenselijk en/of noodzakelijk - aandachtspunten en eventuele aanbevelingen voor verbetering geformuleerd. Het ontwerp opleidingsrapport werd aan de hogeschool gezonden voor een reactie tijdens de eerste terugmelding. De reactie van de opleiding op het ontwerp opleidingsrapport werd door de commissie in een slotvergadering besproken.

De commissie legt in een eerste fase een oordeel per facet vast. Daarna legt de commissie een oordeel per onderwerp vast op basis van de oordelen van de facetten die van het onderwerp deel uitmaken. In de oordelen per onderwerp wordt steeds een overzicht gegeven van de oordelen per facet. Voor de motivering van het oordeel op onderwerpniveau wordt verwezen naar de argumentatie bij de facetten. De oordelen per facet en per onderwerp hebben betrekking op alle locaties, afstudeerrichtingen en varianten.

Alle oordelen en wegingen volgen de beslisregels zoals geformuleerd in de *Handleiding onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA* van februari 2005. Op het niveau van de facetten volgen de oordelen een vierpuntenschaal: "onvoldoende", "voldoende", "goed" en "excellent". Op het niveau van de onderwerpen en op het niveau van de opleiding in haar geheel geeft de commissie een antwoord op de vraag of er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn. Hierbij kan het oordeel "voldoende" of "onvoldoende" luiden.

3.3 Domeinspecifiek referentiekader

Als gehanteerde input voor het domeinspecifieke referentiekader zijn gebruikt: referentiekaders van de opleidingen (Artesis Hogeschool Antwerpen), brondocumenten onderschreven door het werkveld (VLOR Studie 43 - Opleidingsprofiel Productontwikkeling 1997, VLOR Studie 38 - Beroepsprofiel Productontwikkelaar 1997, VLOR Studie 39 – Beroepsprofiel Productdesign 1997, VLOR Studie 41 - Opleidingsprofiel Productdesign 1997) en als internationaal referentiekader: Academisch profiel van drie technische universiteiten in Nederland (TU Delft, TU Eindhoven en TU Twente).

Op basis van het bovenstaande zijn beroepsspecifieke competenties gepresenteerd in termen van de volgende categorieën:

- deskundigheid in één of meerdere wetenschappelijke discipline(s);
- bekwaamheid in onderzoeken;
- bekwaamheid in ontwerpen;
- het beschikken over een wetenschappelijke (kritische benadering);
- het beschikken over logische basisvaardigheden;
- bekwaamheid in samenwerken en communiceren;
- bekwaamheid in het rekening houden met de temporele en maatschappelijke context.

Het VLHORA-rapport geeft per categorie een opsomming van de daaronder vallende competenties.

3.4 Overwegingen NVAO betreffende werkwijze evaluatieorgaan en visitatiecommissie

De NVAO komt tot de volgende vaststellingen:

- Het evaluatieorgaan heeft overtuigend heeft aangetoond dat het oordeel in onafhankelijkheid tot stand is gekomen. Uit het onafhankelijkheidsbesluit van de Erkenningscommissie en de onafhankelijkheidsverklaringen van de commissieleden blijkt tevens dat de commissieleden in onafhankelijkheid tot hun oordeel zijn gekomen. De NVAO concludeert dat de visitatie en het beoordelingsproces in volstrekte onafhankelijkheid hebben plaatsgevonden;
- De commissie bestond uit vier leden en kende geen student-lid. Op basis van de in het rapport beschreven informatie, waar onder cv's, heeft de NVAO vastgesteld dat onderwijsdeskundigheid en deskundigheid in de didactiek, de vakdeskundigheid binnen de discipline en het afnemend veld en relevante deskundigheid op het gebied van internationale ontwikkelingen van de discipline aanwezig waren. De deskundigheid binnen de commissie omvatte voldoende de gehele breedte van de opleiding.
- Op verzoek van NVAO heeft de voorzitter van de visitatiecommissie een motivering gegeven voor het ontbreken van een student-lid. Deze informatie is ontvangen via de VLHORA op 29 juni 2010 en kwam erop neer dat vanwege het unieke karakter van de

opleiding, geen geschikt student-lid kon worden gevonden. Ook is aangegeven hoe het ontbreken van het student-lid tijdens het visitatiebezoek is opgevangen. De gegeven motivering was naar het oordeel van de NVAO voldoende overtuigend.

De visitatiecommissie was bijgevolg voldoende deskundig en gezaghebbend om de beoordeling uit te voeren.

De visitatie heeft plaatsgevonden op basis van en in overeenstemming met het visitatieprotocol, zoals voorgelegd bij erkenning of toetsing:

- Het rapport geeft voldoende aan dat het visitatieprotocol effectief werd gevolgd;
- In het rapport verklaart de commissie dat de zelfevaluatie voldoende basis bood en dus voldoende zelfkritisch was;
- Het evaluatieorgaan heeft naar het oordeel van de NVAO overtuigend gegarandeerd dat de commissie adequaat heeft gewerkt.

De visitatie heeft plaatsgevonden op basis van en in overeenstemming met een domeinspecifiek referentiekader dat voldoet aan de eisen gesteld in de erkenningsregeling/ toetsingsregeling en het NVAO-kader. Daarbij is aangesloten bij:

- eisen gesteld door (buitenlandse) vakgenoten en de beroepspraktijk aan een opleiding in het domein;
- referentiekader aangereikt door opleiding, dat voldoende situering geeft van de opleiding in nationaal en/of internationaal verband en met betrekking tot de relevante beroepspraktijk.

Voorts komt de NVAO tot de volgende vaststellingen:

- De werkwijze van de commissie bij de beoordeling van de opleiding Master in de productontwikkeling (master) van Artesis Hogeschool Antwerpen – visitatie en aanvullende visitatie samengenomen – is zorgvuldig en gedegen geweest. De gevolgde werkwijze en procedure, en de geraadpleegde informatiebronnen zijn helder en nauwkeurig geformuleerd en vermeld;
- De commissie heeft haar oordeel – visitatie en aanvullende visitatie samengenomen – opgesteld en onderbouwd in overeenstemming met het visitatieprotocol en heeft de daarbij behorende beslisregels gevolgd. Voor de facetten geldt dat de analyses van de commissie duidelijk en consistent zijn, en ze leiden tot heldere conclusies. Op onderwerpniveau zijn de oordelen over de facetten op een juiste en zorgvuldige wijze afgewogen en neergelegd in heldere conclusies;
- De commissie heeft hiertoe op een zorgvuldige wijze een domeinspecifiek referentiekader vastgesteld;
- Het kwaliteitsoordeel bij de toetsing is - voor zover relevant - mede gebaseerd op een vergelijking met verwante andere opleidingen en internationaal geaccepteerde criteria voor opleidingen in het desbetreffende domein;
- De commissie heeft in haar advies een aantal kritische kanttekeningen opgenomen. De NVAO onderschrijft deze en brengt deze onder de aandacht van de opleiding.
- De visitatiecommissie heeft in het kader van het verbeterperspectief aanbevelingen in het visitatierapport geformuleerd.

De NVAO is in het licht van het vorenstaande tot de slotsom gekomen dat de beoordeling van de voorliggende opleiding zorgvuldig en gedegen tot stand is gekomen, en dat het eindoordeel van de commissie deugdelijk is gemotiveerd.

4 Opleiding

Beschrijving van de opleiding

- instelling: Artesis Hogeschool Antwerpen
- aard instelling: ambtshalve geregistreerd
- vestiging(en): Antwerpen
- graad en de kwalificatie: Master of Science in de productontwikkeling *)
- niveau en oriëntatie: master
- studieomvang: 120 studiepunten (EC)
- afstudeerrichtingen: geen
- onderwijstaal: Nederlands
- studiegebied: Productontwikkeling
- aard van de aanvraag: accreditatie

*) op het moment van accreditatieaanvraag: Master in de productontwikkeling

5 Beoordeling

De NVAO steunt haar besluitvorming op volgende elementen:

- Het accreditatierapport bevat een beoordeling per onderwerp en per facet¹;
- De NVAO hanteert bij de beoordeling van de onderwerpen de scores 'voldoende' en 'onvoldoende'²;
- Een accreditatiebesluit is positief indien alle samenvattende oordelen over de onderwerpen voldoende zijn. Het eindoordeel spreekt zich niet uit over gradaties in kwaliteit. Dit gebeurt door de visitatiecommissie die in haar rapport een score geeft per facet;
- De NVAO kan per facet volstaan met een verwijzing naar de bevindingen en de overwegingen van het bijhorende visitatierapport, m.a.w. ze kunnen door de NVAO worden overgenomen. Per facet wordt aangegeven of de NVAO de bevindingen en overwegingen van de visitatiecommissie bijtreedt. Indien dat niet het geval is draagt de NVAO een eigenstandige motivering aan³.

5.1 Doelstellingen opleiding

Facet 1.1. Niveau en oriëntatie opleiding

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 1.1 in het visitatierapport van 4 maart 2010. De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 1.2. Domeinspecifieke eisen

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 1.2 in het aanvullende visitatierapport van 23 september 2011.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 1: doelstellingen opleidingen:

De commissie is van mening dat de doelstellingen degelijk geformuleerd zijn en overeenstemmen met de decretale eisen. Zij apprecieert in het bijzonder dat productontwikkeling vanuit verschillende invalshoeken wordt benaderd, waardoor studenten naast ontwerpdeskundigheid ook oog kunnen hebben voor de maatschappelijke context van een product. Ze is ook van mening dat het omgaan met en het oplossingen bedenken voor complexe problemen als doelstelling van de master een pluspunt is. Concreet werden zeven competentiedomeinen omschreven, zoals neergelegd in het domeinspecifieke referentiekader (zie 3.3). Voor elk van de zeven competentiedomeinen zijn de deelcompetenties nauwkeuriger omschreven. Bovenvermelde competenties en competentiedomeinen werden afgebakend naar aanleiding van de omvorming naar bachelor- en masterprogramma's en de academiëring van de opleiding. De competentielijst omvat sindsdien een duidelijke focus op academiëring van de opleiding.

¹ Art.7 en 8 van het reglement ' tot bepaling van de bestuursbeginselen die van toepassing zijn bij de besluitvorming inzake accreditatie en toets nieuwe opleiding ten aanzien van opleidingen in de Vlaamse gemeenschap', hierna 'reglement Bestuursbeginselen'

² Accreditatiekader en art. 58&1, eerste lid van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in

Vlaanderen.

³ Art.12 van het reglement Bestuursbeginselen

mische vaardigheden, zoals denk- en redeneervermogen, probleemoplossend denken, het cultiveren van een onderzoeksingesteldheid enzovoort. In de masteropleiding is onderzoek sterker geïntegreerd dan in de bacheloropleiding, maar verdient het tevens aanbeveling meer systematiek in te bouwen in het aanbod brengen van onderzoek in het onderwijs. Voor de masteropleiding is de commissie ook van oordeel dat de breedte van de opleiding ten koste dreigt te gaan van de diepgang. De masterstudent zou daarom de mogelijkheid tot grotere specialisatie moeten krijgen.

De commissie stelde in haar rapport van 4 maart 2010 vast dat de eindkwalificaties voor de masteropleiding op dat moment onvoldoende waren ontleend aan de eisen vanuit de wetenschappelijke discipline.

In haar aanvullende rapport van 23 september 2011 stelt de commissie vast dat de opleiding haar domeinspecifieke eisen heeft bijgesteld. De opleiding heeft de 'Criteria voor academische bachelor- en mastercurricula' van de drie Nederlandse technische universiteiten vertaald naar eindcompetenties met een sterk wetenschappelijke oriëntatie voor de masteropleiding en tegelijkertijd afgestemd op de discipline van de productontwikkeling. De commissie is tevreden te kunnen vaststellen dat er werk is gemaakt van de academische onderbouwing van de domeinspecifieke eisen. Zij adviseert de opleiding te streven naar een nog scherpere profilering ten opzichte van verwante opleidingen in binnen- en buitenland, en om de door haar gestarte benchmarkoefening verder te zetten. Over de wijze waarop de domeinspecifieke eisen worden afgestemd met het werkveld, is de commissie tevreden en zij noemt daarvan enkele voorbeelden. Zij heeft kunnen vaststellen dat de opleiding bovendien werk heeft gemaakt van de focus op innovatie. Deze focus blijft binnen de opleiding desondanks vrij nauw. De commissie heeft vertrouwen in de vorderingen van de opleiding op dit punt.

Op basis van de oordelen over facet 1.1 Niveau en oriëntatie (voldoende) en facet 1.2 Domeinspecifieke eisen (voldoende) is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Overwegingen NVAO:

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score 'voldoende' voor het onderwerp Doelstellingen opleiding.

Conclusie NVAO:

De NVAO beoordeelt het onderwerp Doelstellingen opleiding als **voldoende**.

5.2 Programma

Facet 2.1. Eisen academische en professionele gerichtheid

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.2 in het aanvullende visitatierapport van 23 september 2011.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.2. Relatie tussen doelstelling en programma

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.1 in het visitatierapport van 4 maart 2010. De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.3. Samenhang programma

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.3 in het visitatierapport van 4 maart 2010. De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.4. Studielast

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.5 *Studietijd* in het visitatierapport van 4 maart 2010.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.5. Toelatingsvoorwaarden

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.9 in het visitatierapport van 4 maart 2010. De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.6. Studieomvang

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.4 in het visitatierapport van 4 maart 2010. De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.7 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.6 in het visitatierapport van 4 maart 2010. De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.8 Beoordeling en toetsing

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.7 in het visitatierapport van 4 maart 2010. De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.9. Masterproef

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.8 in het aanvullende visitatierapport van 23 september 2011.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 2: programma:

De commissie stelde in haar rapport van 4 maart 2010 vast dat ondanks een reeks (recente) initiatieven de koppeling van het onderwijs met interne onderzoeksactiviteiten nog te sporadisch werd gelegd. Zij vond dat het ontbrak aan een goed evenwicht tussen de academische en professionele oriëntatie en aan structurele samenwerking met een academische partner.

In haar aanvullende rapport van 23 september 2011 stelt de commissie vast dat de opleiding een antwoord geeft op het eerder vastgestelde tekort aan onderzoeksvaardigheden en –methoden in het programma van de masteropleiding. Zo wordt er meer aandacht geschonken aan de wetenschappelijke studie en aan de ontwikkeling van methodologieën om het ontwerpproces te sturen. Zowel in het eerste als in het tweede masterjaar zijn meerdere

onderzoeksgelateerde opleidingsonderdelen geprogrammeerd. Bovendien is er volgens de commissie duidelijker sprake van een interactie tussen het onderwijs en relevant onderzoek binnen de discipline van de productontwikkeling. Ten eerste komen studenten in aanraking met lopend onderzoek omdat tien recentelijk aangeworven doctoraatsstudenten lesopdrachten verzorgen en ontwerp oefeningen begeleiden in verscheidene opleidingsonderdelen. Ten tweede ontwikkelt de opleiding instrumenten die het toelaten theoretische methoden, inzichten en technieken in een industriële context te gebruiken. Ten derde wordt academische kennis actief vertaald naar toepassingen (producten en diensten). Hiervoor concentreert de opleiding zich voornamelijk op *health care*. De opleiding heeft twee onderzoeklijnen afgebakend nl. 'Methods in New Product Development' en 'New Product Development in Health Care'. Expertise en faciliteiten uit de gezondheidszorg, uit de industriële wetenschappen en uit productontwikkeling worden daarbij ingezet om het aantal onderzoeksprojecten te verhogen en om masterproeven te ondersteunen. Extern werd een Centrum voor zorgtechnologie opgestart binnen de Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen (AUHA). De commissie is van mening dat de onderzoeksvaardigheden en –methoden dankzij deze inspanningen duidelijker zijn geïntegreerd in de masteropleiding. Zij waardeert de duidelijk afgebakende speerpunten en beveelt de structurele verankering ervan in het onderwijs aan. De hierboven genoemde inspanningen van de opleiding overtuigen de commissie ervan dat de academisering van de masteropleiding op schema zit en voldoende sterk aanwezig is om aan te nemen dat de opleiding tegen 2012-2013 het academiseringsproces met succes zal voltooid hebben.

In haar rapport van 4 maart 2010 stelde de commissie vast dat de opleiding een competentiematrix heeft opgesteld, waarin zij de relatie tussen opleidingsonderdelen en competenties in kaart brengt. De matrix kwam tot stand op basis van een enquête bij de docenten. Voor elk opleidingsonderdeel werd geëxpliciteerd in welke mate het bijdraagt aan de eindcompetenties van de opleiding. Tijdens de gesprekken heeft de commissie vernomen dat de opleiding zich er terdege van bewust is dat de competentiematrix verder gestabiliseerd moet worden. De commissie kwam tot het oordeel "voldoende" op het facet Relatie doelstellingen – programma maar vroeg wel blijvende aandacht voor de vertaling van de academische competenties in de masteropleiding indien de competentielijst wordt bijgeschaafd.

In aansluiting op de vorming van de 'integrale' productontwikkelaar wordt multidisciplinaire kennis aangereikt. Deze verschillende disciplines worden gebundeld in drie kennisdomeinen: technologische, economische en menswetenschappen. Het zijn evenwel de eerder vermelde leerlijnen die als rode draad door het programma lopen (basiskennis wetenschappen, ontwerpmethoden en -technieken, menswetenschappen, economische wetenschappen en materialenleer). Doordat de opleidingsonderdelen binnen de leerlijnen in complexiteit toenemen, stappen studenten geleidelijk over van basis- naar toepassingsgerichte kennis. De ontwerp opdrachten hebben tot doel deze kennis concreet toe te passen. Waar de klemtoon in de bacheloropleiding op de brede context van het ontwerptraject ligt, verschuift de aandacht in de masteropleiding naar het verifiëren en genereren van oplossingen voor ontwerpproblemen. De studenten en enquêtes leren dat de programmaopbouw voor een ruime meerderheid van studenten voldoende duidelijk is. Globaal genomen beoordeelt de commissie de samenhang van het programma als positief.

Voor de raming van de studietijd en -last worden twee pistes bewandeld. Enerzijds voerde de opleiding studietijdmetingen uit (in 2003-2004 over de bachelorjaren en het eerste masterjaar; in 2004-2005 over het tweede masterjaar). Anderzijds bevat ook de jaarlijkse programma-evaluatie (sinds het academiejaar 2006-2007) een aantal vragen over studietijd,

naast vragen over de tevredenheid met het programma en de organisatie. De resultaten van deze programma-evaluatie worden niet enkel afgelezen uit de statistische resultaten, maar toetst men nadien ook door middel van feedbackgesprekken met studenten. Waargenomen werd dat in de masteropleiding de geraamde en werkelijke studietijd goed op elkaar aansluiten. Tijdens de gesprekken met studenten vernam de commissie dat een grote meerderheid het gevoel heeft erg veel tijd te moeten besteden aan de studie. Maar zij is van mening dat de studielast niet dusdanig hoog is, dat een probleem van overbelasting dreigt. Een bijzonder aandachtspunt is wel de studietijdmeting bij studenten met een geïndividualiseerd traject. De studielast van deze groeiende groep studenten is immers niet gekend bij de opleiding. De commissie dringt erop aan hier bijzondere aandacht aan te besteden.

De masteropleiding staat open voor wie de bacheloropleiding Productontwikkeling heeft vervolmaakt, of voor studenten met een ander bachelor- of masterdiploma. In het laatste geval moet een voorbereidings- of schakelprogramma worden gevolgd. Elk academiejaar vraagt een beperkt aantal studenten vrijstellingen aan op basis van credits die zij verwerven in andere opleidingen. Het gaat hoofdzakelijk om studenten met een vooropleiding industrieel ingenieur. Alle aanvragen worden individueel onderzocht, hoewel de opleiding enkele werkregels heeft opgesteld. Naargelang de professionele of academische aard van de vooropleiding en de instelling waar ze werd gevolgd, wordt een bepaald schakelprogramma als norm vooropgesteld.

De masteropleiding bestaat uit 2 studiejaar van elk 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 120 studiepunten en voldoet de opleiding hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een master.

De opleiding hanteert een brede waaier aan werkvormen. Binnen elk opleidingsonderdeel wordt met meerdere werkvormen gewerkt. Bij de keuze van werkvormen houdt men rekening met de na te streven doelstelling van het opleidingsonderdeel. Nieuwe onderwijsvormen worden in de opleiding gradueel geïntroduceerd. Ondanks het gebruik van nieuwe onderwijsvormen suggereert de commissie de opleiding te reflecteren over het huidige didactische model in verband met de aanpak van samenwerkend leren. Uit de jaarlijkse programma-evaluatie (uitgevoerd in 2006-2007) blijkt dat een grote meerderheid van de masterstudenten zich ontevreden toont over de inhoud, vorm en presentatie van het studiemateriaal. De studenten oordelen dat hierin een grote mate van variatie in kwaliteit bestaat en dat de score beïnvloed is door een aantal negatieve uitschieters. Naar het aanvoelen van de commissie zijn er binnen de opleiding geen duidelijke afspraken gemaakt over de gewenste vorm en inhoud van het cursusmateriaal. De commissie raadt de opleiding daarom aan een nadere invulling te geven aan de kwaliteitsvereisten van het cursusmateriaal.

In de opleiding wordt gebruikgemaakt van verschillende evaluatievormen. Kennis- en voortgangstoetsen hebben tot doel na te gaan in welke mate studenten bepaalde kennis hebben verworven. Elke docent is verantwoordelijk voor de inhoudelijke afstemming van de examenvragen op de doelstellingen van het opleidingsonderdeel. De commissie toont zich tevreden over de inhoud en het niveau van de examenvragen. In de afzonderlijke opleidingsonderdelen, afgezien van de integrerende ontwerpprojecten, vertonen de examens meestal een valide afspiegeling van de inhoud. Gezien de aard van de opleiding Productontwikkeling verdienen de beoordeling en toetsing van ontwerp opdrachten speciale aandacht. De opleiding moet er bij de beoordeling van ontwerp opdrachten dus over waken dat twee

ogenschijnlijk conflicterende doelen met elkaar worden verzoend: docenten en begeleiders moeten enige autonomie kunnen genieten in de wijze van beoordeling, maar studenten moeten tegelijk transparant en gelijkwaardig worden beoordeeld. In haar zelfevaluatierapport erkent de opleiding het gebrek aan transparantie van de evaluatiecriteria als één van de zwakste plekken van haar evaluatiebeleid. De studentenbevragingen tonen dat de evaluatiecriteria niet inzichtelijk zijn, en dat de communicatie en transparantie over de beoordeling moeten worden verbeterd. Om deze zwaktes te remediëren, heeft de opleiding onderwijskundige professionalisering op het vlak van toetsing en evaluatie als één van haar prioriteiten vooropgesteld. Volgens de commissie is verbetering op korte termijn noodzakelijk. De commissie heeft tijdens het bezoek al een positieve omslag vastgesteld, maar vindt dat er momenteel nog te veel verschillende criteria zijn waar geen duidelijke lijn in zit en waarvoor indicatoren nog ontbreken.

De commissie stelde in haar rapport van 4 maart 2010 vast dat de bestudeerde eindwerken het vrij grote aantal studiepunten weerspiegelen, in die zin dat ze de zwaarte en (in vele gevallen) de kwaliteit van het werk laten zien door middel van de rapportering. Wel deed zij een aantal verbetervoorstellen.

In haar aanvullende rapport van 23 september 2011 constateert de commissie dat de opleiding nu een onderscheid maakt tussen twee types masterproeven, namelijk "integraal ontwerpen" en "design research". De eerste vorm leidt tot een bepaald product, de tweede is gericht op theorievorming binnen het productontwikkelingsdomein. De commissie is van mening dat er duidelijk vooruitgang is geboekt op het vlak van de effectieve wetenschappelijkheid van de masterproeven. De analytische kant van het ontwerpproces is daarbij het sterkst vergroot. Dit blijkt zeer duidelijk uit de acht masterproeven van de academiejaren 2009-2010 en 2010-2011 die de commissie naar aanleiding van de aanvullende beoordeling doornam. Ook de aandacht voor bronvermelding is duidelijk gestegen. Een aantal masterproeven is echter te sterk gefocust op de behoefteanalyse. De commissie vraagt te waken over de balans tussen analyse en synthese in de masterproef. Zij heeft opgemerkt dat de beoordelingscriteria voor de masterproef sterk wetenschappelijk georiënteerd zijn geworden. De commissie is over het algemeen tevreden over de positieve evolutie van de masterproef binnen de masteropleiding Productontwikkeling en ziet aldus het vertrouwen dat zij had bij de initiële visitatie, bevestigd.

Op basis van de oordelen over facet 2.1 Eisen academische en professionele gerichtheid (voldoende), facet 2.2 Relatie tussen doelstelling en programma (voldoende), facet 2.3 Samenhang programma (voldoende) facet 2.4 Studielast (voldoende), facet 2.5 Toelatingsvoorwaarden (goed), facet 2.6 Studieomvang (OK), facet 2.7 Afstemming tussen vormgeving en inhoud (voldoende), facet 2.8 Beoordeling en toetsing (voldoende) en facet 2.9 Masterproef (voldoende) is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor het onderwerp Programma voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Overwegingen NVAO:

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score 'voldoende' voor het onderwerp Programma.

Conclusie NVAO:

De NVAO beoordeelt het onderwerp Programma als **voldoende**.

5.3 Inzet personeel

Facet 3.1. Eisen academische en professionele gerichtheid

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 3.1 in het aanvullende visitatierapport van 23 september 2011.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 3.2. Kwantiteit personeel

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 3.3 in het visitatierapport van 4 maart 2010. De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 3.3. Kwaliteit personeel

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 3.1 in het visitatierapport van 4 maart 2010. De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 3: inzet personeel:

In haar rapport van 4 maart 2010 toonde de commissie zich bezorgd over de academische inbedding van de opleiding. Zij had twijfels over de inzet van onderzoekers in het onderwijs en had geen aanwijzingen dat die inzet zal toenemen. De commissie adviseerde de opleiding om de inbreng van docenten in het onderzoek te vergroten.

In haar aanvullende rapport van 23 september 2011 is de commissie van mening dat de academische gerichtheid van het personeel een duidelijke positieve ontwikkeling doormaakt. Dit is in eerste instantie te danken aan de belangrijke inspanningen die de opleiding onderneemt om het aantal doctoraatsprojecten te verhogen. De lopende doctoraten maken het mogelijk het vakgebied Productontwikkeling verder te academiseren en tevens te anticiperen op de nakende pensioneringsgolf binnen de opleiding. De opleiding voorspelt een stijging tot 70% tegen 2016 met betrekking tot het aantal personeelsleden met een doctoraat onder de docentenstaf. De opleiding wil overigens docenten zonder doctoraat ook actief bewustmaken van wetenschappelijk onderzoek. De commissie is in het algemeen tevreden met de vooruitgang die de opleiding heeft geboekt op het vlak van de academische gerichtheid van haar personeel. Zij is van mening dat de opleiding al het mogelijke heeft gedaan om de academische gerichtheid in de mate van het realistische te bewerkstelligen. Zij wijst er in dit verband ook op dat het vakdomein Productontwikkeling tot onlangs geen of weinig academische onderbouw kende.

De omvang van het totale personeelsbestand van de opleiding bedraagt momenteel 30,4 VTE. Het administratief en technisch personeel, en het onderwijzend personeel nemen respectievelijk 6,2 VTE en 24,2 VTE voor hun rekening. De omringingscoëfficiënt in de masteropleiding is 1 per 21,2 studenten. De commissie beoordeelt deze ratio als positief. In het licht van de verdere academisering van het onderwijs vraagt de commissie aandacht voor een voldoende grote pool van jonge onderzoekers die straks een taak kunnen opnemen in academisch onderbouwd onderwijs.

Bij aanwervingen gaat de voorkeur naar kandidaten met een sterk academisch profiel. Voor aanstellingen als docent, hoogleraar en gewoon hoogleraar geldt sinds het academiejaar 2005-2006 een doctoraat op proefschrift als voorwaarde. Niettemin blijft de opleiding stre-

ven naar een goede balans tussen academische profielen en gespecialiseerde kennis uit het werkveld. De commissie waardeert ook de ruime range van expertise die in de opleiding voorhanden is, met aandacht voor economische, technologische, menswetenschappelijke en ontwerpaspecten. De leden van het onderwijskundig personeel krijgen de kans zich bij te scholen op zowel onderwijskundig, onderzoeks- als vakdeskundig vlak. De opleiding tracht onderwijsdeskundige professionalisering uit te bouwen door elk semester een interne studiedag te organiseren, waarop het onderwijzend personeel inhoudelijke en didactische aspecten uitwisselt en ervaringen deelt op het vlak van onderwijsinnovatie. Daarnaast hebben docenten toegang tot de bijscholingsactiviteiten van het Expertisecentrum Hoger Onderwijs van de UA. Het zelfevaluatierapport maakt gewag van onvoldoende belangstelling van docenten voor dergelijke bijscholingscursussen. Als de opleiding ernstig zaak wil maken van een bijscholingsbeleid, zal ze dergelijke cursussen anders moeten organiseren, of van didactische bijscholing een onderdeel moeten maken van de docentenbeoordeling.

Op basis van de oordelen over facet 3.1 Eisen academische en professionele gerichtheid (voldoende), facet 3.2 Kwantiteit personeel (voldoende) en facet 3.3 Kwaliteit personeel (voldoende) is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor het onderwerp Inzet personeel voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Overwegingen NVAO:

De NVAO sluit zich wel/niet aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score 'voldoende' voor het onderwerp Inzet personeel.

Conclusie NVAO:

De NVAO beoordeelt het onderwerp Inzet personeel als **voldoende**.

5.4 Voorzieningen

Facet 4.1. Materiële voorzieningen

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 4.1 in het visitatierapport van 4 maart 2010. De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 4.2. Studiebegeleiding

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 4.2 in het visitatierapport van 4 maart 2010. De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 4: voorzieningen:

De visitatiecommissie geeft een beschrijving van de materiële voorzieningen waarover de opleiding kan beschikken. Zij heeft tijdens haar rondgang opgemerkt dat de gebouwen goed onderhouden zijn, en toont zich in het algemeen tevreden over de beschikbare voorzieningen. De commissie steunt de beslissing van de opleiding om de ontwerpvloer her in te richten, zodat die beter zou aansluiten bij de werkwijze van productontwikkelaars. Uit het overzicht van de financiële middelen die geïnvesteerd werden in de materiële voorzieningen tijdens de voorbije zeven jaar, kan een zekere evolutie worden afgelezen. Waar de klemtoon eerst lag op investeringen in software, is de voorbije jaren geïnvesteerd in hardware en de uitrusting van het elektronicalab. De commissie richt een aanbeveling tot de opleiding op

de volgende punten: het bieden van meer opslagruimte voor studenten, het aanmoedigen van bibliotheekgebruik, en meer aandacht voor nieuwe vormen van opslag en overdracht van informatie.

Binnen de opleiding vindt geen georganiseerde studiebegeleiding plaats. Dit neemt niet weg dat een aantal initiatieven is genomen om de studenten op informele wijze begeleiding te bieden. Zo kunnen studenten rekenen op monitoraten voor wiskunde, economie en ontwerpen, en is individuele begeleiding voorzien voor de ontwerpgerelateerde opleidingsonderdelen. Uit de gesprekken met de studenten kan de commissie concluderen dat de studiebegeleiding volgens hen persoonlijk en makkelijk toegankelijk is. Ook de studiebegeleiders zelf tonen duidelijk een grote betrokkenheid. Bij de begeleiding van ontwerp opdrachten ervaren studenten over het algemeen een nauw contact met de begeleidende docent, die de studenten ook daadwerkelijk bijstaat in hun groeiproces. Daarenboven zijn de studenten ook van mening dat problemen met een bepaald opleidingsonderdeel makkelijk met de docent in kwestie kunnen besproken en opgelost worden. Wat in het bijzonder de begeleiding bij flexibele leertrajecten betreft, was de commissie bezorgd vast te stellen dat de opleiding niet over afzonderlijke studietrajectbegeleiders beschikt. De opleiding is zich bewust van dit pijnpunt, en overweegt daarom om nauwkeurigere regels af te spreken die een steviger houvast kunnen bieden voor studiebegeleiders.

Tijdens de gesprekken met de studenten heeft de commissie vastgesteld dat de informatie-doorstroming momenteel doorheen te veel verschillende kanalen vloeit. De commissie stelt vast dat de informatievoorziening ernstige verbetering behoeft, temeer omdat deze klacht al enige tijd leeft onder studenten.

Op basis van de oordelen over facet 4.1 Materiële voorzieningen (voldoende) en facet 4.2 Studiebegeleiding (voldoende) is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor het onderwerp Voorzieningen voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Overwegingen NVAO:

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score 'voldoende' voor het onderwerp Voorzieningen.

Conclusie NVAO:

De NVAO beoordeelt het onderwerp Voorzieningen als **voldoende**.

5.5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1. Evaluatie resultaten

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 5.1 in het visitatierapport van 4 maart 2010. De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 5.2. Maatregelen tot verbetering

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 5.2 in het visitatierapport van 4 maart 2010. De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 5.3. Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 5.3 in het visitatierapport van 4 maart 2010. De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 5: interne kwaliteitszorg:

De commissie meent dat de evaluatie van resultaten de afgelopen jaren meer onder de aandacht van de opleiding is gekomen. Vele verbetertrajecten zijn al opgestart en werden ook goed gedocumenteerd. De opleiding is zich bewust geworden van de PDCA-cyclus. Het is echter nog onduidelijk of en hoe deze verbetertrajecten worden gekoppeld aan strategische keuzes en een strategische visie. Aangezien een integrale visie nauwelijks aanwezig is, lijken de verbetertrajecten ad hoc ontstaan. De commissie beveelt ook aan concrete streefcijfers te formuleren op het vlak indicatoren zoals drop-out, slaagpercentages en dergelijke meer.

De studenten met wie de commissie gesproken heeft, bevestigen dat de door hen gemelde aandachtspunten ernstig worden genomen en dat ook snel tot een concreet plan van aanpak wordt overgegaan. Zij worden uitgebreid geconsulteerd bij onderwijsvernieuwingen en worden bij de besluitvorming betrokken in de IKZ-commissie, de opleidings- en de departementsraad. In haar zelfevaluatie rapport verwijst de opleiding naar de bevindingen en aanbevelingen van de vorige visitatie in 2003. Uit de opsomming van verbeteracties blijkt dat verschillende punten goed werden opgevolgd. Van andere zwakke punten is de opleiding zich terdege bewust, maar hebben de opgezette verbeteracties nog niet tot het gewenste effect geleid. Zo leeft bij studenten nog steeds de vraag naar grotere keuzevrije ruimte en naar eenduidige communicatiekanalen. Op basis van de beschikbare documenten en de gesprekken tijdens het visitatiebezoek, heeft de commissie ook waargenomen dat erg veel plannen voor de toekomst worden geopperd. Zij juicht dit toe maar acht de verbeterplannen nog te veel ad hoc.

Tijdens de gesprekken gaven de studenten blijk van tevredenheid over hun inspraak. De commissie toont zich tevreden over de mate van betrokkenheid van personeel en studenten. Grotere bezorgdheid is aan de orde wanneer het gaat om betrokkenheid van het werkveld en de alumni bij de opleiding. Het bedrijfsleven is tot op heden niet systematisch betrokken bij de opleiding, ook niet door middel van een beroepenveldcommissie. De commissie is van mening dat ook de betrokkenheid van de afgestudeerden meer structureel kan worden georganiseerd door contacten met een alumnivereniging. Tijdens het bezoek heeft de opleiding te kennen gegeven in de erg nabije toekomst een werkveldcommissie in te richten, die als klankbord kan fungeren bij onder andere curriculumherzieningen. De opleiding erkent ook het belang van een regelmatigere consultatie van de alumni.

Op basis van de oordelen over facet 5.1 Evaluatie resultaten (voldoende), facet 5.2 Maatregelen tot verbetering (voldoende) en facet 5.3 Betrekken van studenten, medewerkers, alumni en beroepenveld (voldoende) is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor het onderwerp Interne kwaliteitszorg voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Overwegingen NVAO:

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score 'voldoende' voor het onderwerp Interne kwaliteitszorg.

Conclusie NVAO:

De NVAO beoordeelt het onderwerp Interne kwaliteitszorg als **voldoende**.

5.6 Resultaten

Facet 6.1. Gerealiseerd niveau

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 6.1 in het visitatierapport van 4 maart 2010. De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 6.2. Onderwijsrendement

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 6.2 in het visitatierapport van 4 maart 2010. De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 6: resultaten:

De commissie heeft een inschatting van het niveau van de opleiding gemaakt op basis van gesprekken met studenten, afgestudeerden en het werkveld. Daarnaast bestudeerde ze ook cursussen, examens, resultaten van projectwerken en masterproeven.

Vooreerst hebben de studenten blijk gegeven van een grote tevredenheid over de breedte van de opleiding en de vele mogelijkheden die ze naar de toekomst biedt. De programma-evaluatie (2006-2007) bevestigt dat de doelstellingen volgens de studenten voldoende worden gerealiseerd. De alumni-enquête van de opleiding toont aan dat de meeste afgestudeerden vrij snel na hun afstuderen aan het werk kunnen. Ook het werkveld ziet de meerwaarde van de afgestudeerden ten opzichte van andere opleidingen, maar wijst niettemin op een aansluitingsprobleem tussen opleiding en werkveld: de afgestudeerden missen een herkenbaar profiel. Dit kan een reden zijn om te pleiten voor een zekere mate van specialisatie in de masteropleiding. De aansluiting tussen de opleiding en het werkveld zou tevens kunnen worden verbeterd door de studenten tijdens de opleiding meer vertrouwd te maken met werken in multidisciplinaire groepen en door hen ervaring te laten opdoen in de beroepspraktijk. Een andere belangrijke indicator voor het behaalde niveau van de opleiding is de masterproef (zie onder het onderwerp Programma).

Voor de masterjaren ligt het slaagpercentage dicht bij 100 procent. Wat de gemiddelde studieduur betreft, behaalt een zeer grote meerderheid het masterdiploma binnen de vooropgestelde duur van twee jaar. De opleiding heeft geen concrete streefdoelen in verband met haar rendement geformuleerd. Positief is dat de opleiding recent een bevraging van studiestakers heeft ingevoerd. Uitgeschreven studenten ontvangen een beknopte enquête waarin wordt gepeild naar de motieven voor het staken van de studies.

Op basis van de oordelen over facet 6.1 Gerealiseerd niveau (voldoende) en facet 6.2 Onderwijsrendement (voldoende) is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor het onderwerp Resultaten voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Overwegingen NVAO:

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score 'voldoende' voor het onderwerp Resultaten.

Conclusie NVAO:

De NVAO beoordeelt het onderwerp Resultaten als **voldoende**.

6 Oordelen visitatiecommissie

De onderstaande tabel geeft per onderwerp en per facet het oordeel van de visitatiecommissie uit hoofdstuk 5 weer.

Onderwerp	oordeel	facet	oordeel
1 Doelstellingen	Voldoende	1.1 niveau en oriëntatie	Voldoende
		1.2 domeinspecifiek referentiekader	Voldoende
2 Programma	Voldoende	2.1 eisen academische/ professionele gerichtheid	Voldoende
		2.2 relatie doelstellingen - programma	Voldoende
		2.3 samenhang programma	Voldoende
		2.4 studielast	Voldoende
		2.5 toelatingsvoorwaarden	Goed
		2.6 studieomvang	OK
		2.7 afstemming tussen vormgeving en inhoud	Voldoende
		2.8 beoordeling en toetsing	Voldoende
		2.9 masterproef	Voldoende
3 Inzet personeel	Voldoende	3.1 eisen academische/ professionele gerichtheid	Voldoende
		3.2 kwantiteit	Voldoende
		3.3 kwaliteit	Voldoende
4 Voorzieningen	Voldoende	4.1 materiële voorzieningen	Voldoende
		4.2 studiebegeleiding	Voldoende
5 Interne kwaliteitszorg	Voldoende	5.1 evaluatie resultaten	Voldoende
		5.2 maatregelen tot verbetering	Voldoende
		5.3 betrokkenheid	Voldoende
6 Resultaten	Voldoende	6.1 gerealiseerd niveau	Voldoende
		6.2 onderwijsrendement	Voldoende

Eindoordeel van de visitatiecommissie: positief

7 Oordelen NVAO

De onderstaande tabel geeft per onderwerp het oordeel van de NVAO weer.

Onderwerp	oordeel
1 Doelstellingen	Voldoende
2 Programma	Voldoende
3 Inzet personeel	Voldoende
4 Voorzieningen	Voldoende
5 Interne kwaliteitszorg	Voldoende
6 Resultaten	Voldoende

Eindoordeel van de NVAO: positief

7.1 Academiseringsproces

De NVAO heeft bij de analyse van het beoordelingsrapport in het bijzonder aandacht besteed aan het verloop van het academiseringsproces. De NVAO heeft zich de vraag gesteld of de realisaties en plannen op grond waarvan de commissie tot haar oordeel komt, voldoende aannemelijk maken dat de academiseringsdoelstellingen in 2013 worden gerealiseerd en de opleiding dan volledig aan de accreditatiecriteria zal beantwoorden. Daarbij is gebruik gemaakt van het accreditatiekader (hoofdstuk 4) ten behoeve van de accreditatie van academiserende opleidingen. De criteria die daarbij aan de orde zijn, komen er samengevat op neer dat:

- a) in de doelstellingen de wetenschappelijke oriëntatie die men nastreeft duidelijk is en de onderzoekscompetenties worden verwoord;
- b) academisering in de inrichting en opzet van het programma tot uitdrukking komt, de inbedding van het onderwijs in het onderzoek zichtbaar is - ten minste in eerste aanzet -, en de plannen en voornemens vertrouwen geven dat de doelstellingen van het omvormingsdossier worden gerealiseerd;
- c) een onderzoeksomgeving in ontwikkeling is die de opleiding ondersteunt en voedt, en de docenten in voldoende mate betrokken zijn bij onderzoek;
- d) het aannemelijk is dat de opleiding de academiseringsdoelstellingen in 2012/2013 heeft gerealiseerd en dan dus volledig aan de accreditatiekaders voldoet.

De NVAO stelt vast dat de commissie op het moment van haar visitatiebezoek d.d. 17, 18 en 19 februari 2009 (academiejaar 2008-2009) een opleiding heeft aangetroffen waarbij de stand van academisering twijfels oproept over de haalbaarheid ervan in 2013. Op basis van de aangetroffen situatie, recente voorgenomen acties en de daaruit voortvloeiende te verwachten evolutie wist de visitatiecommissie in haar rapport van 4 maart 2010 haar vertrouwen uit te spreken over de opleiding en het academiseringsproces, ondanks een aantal aandachts- en kritiekpunten. Op enkele van die kritiekpunten heeft de commissie haar zorg tot uiting laten komen door het toekennen van de score 'onvoldoende' en wel op de facetten 'Domeinspecifieke eisen', 'Eisen academische/ professionele gerichtheid programma', en 'Eisen academische/professionele gerichtheid personeel'.

Die bedenkingen deden de NVAO twijfelen aan de gegrondheid van het vertrouwen dat de visitatiecommissie in de opleiding heeft gesteld. Op basis daarvan heeft zij besloten een hoorzitting te organiseren om de visitatiecommissie in de gelegenheid te stellen een nadere toelichting te geven op haar bedenkingen, en wel in samenhang met de gelijktijdig gevisiteerde bacheloropleiding Productontwikkeling.

De visitatiecommissie heeft ter hoorzitting, gehouden op 20 december 2010 in Antwerpen, verduidelijking gegeven bij de bezorgdheden die zij in haar visitatierapport heeft opgenomen. Zo toonde de commissie zich in haar visitatierapport bezorgd over de tekortschietende aansluiting van de eindkwalificaties van de opleiding op de eisen van de wetenschappelijke discipline, en over de academische inbedding van de opleiding. Zij had twijfel over de inzet van onderzoekers in het onderwijs en beschikte niet over aanwijzingen dat die inzet zal toemenen, ondanks het feit dat zij juist een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de ontwikkeling van het vakgebied. Ook stelde de commissie in haar rapport vast dat het academiseringsproces op gang is gekomen zonder natuurlijke partner binnen de associatie Antwerpen en dat de medewerking van de universitaire partner gering is geweest.

De Artesis Hogeschool Antwerpen heeft ter hoorzitting aangegeven dat zij zich kan vinden in de opmerkingen van de visitatiecommissie en heeft geschetst op welke wijze zij sinds het moment van visitatie is overgegaan tot verbetering. Zo wordt gemeld dat de opleidingen sterk hebben geïnvesteerd in twee onderzoeksvormen, wetenschappelijk onderzoek en ontwerpgerelateerd onderzoek, en dat een aantal personeelsleden kon worden overtuigd om een doctoraat aan te vatten. Ook worden goede ontwerpers aangetrokken om te doctoreren.

De afwezigheid van een "natuurlijke partner" binnen de associatie is op twee manieren opgevangen:

- door het vinden van een rechtstreekse partner op universitair niveau op het gebied van de economische, sociale en menselijke aspecten binnen de opleidingen;
- door het leggen van wetenschappelijke contacten binnen en buiten de Universiteit Antwerpen (andere universiteiten, onderzoeksgroepen, e.d.).

De opleiding maakt momenteel deel uit van de associatiefaculteit Ontwerpwetenschappen. Een volledige inbedding als volwaardige faculteit van de Universiteit Antwerpen is voorzien voor 2013-2014.

Als vervolg op de hoorzitting heeft de NVAO bij brief van 22 maart 2011 de VLHORA verzocht om een aanvullende beoordeling te laten verrichten op de facetten domeinspecifieke eisen, eisen academische/professionele gerichtheid programma, masterproef en eisen academische/professionele gerichtheid personeel. Deze beoordeling zou uitgevoerd dienen te worden door twee domeindeskundigen uit de Visitatiecommissie Productontwikkeling die tevens beschikken over voldoende onderwijsdeskundigheid, onder wie in ieder geval de commissievoorzitter. Verzocht werd om de resultaten van de aanvullende beoordeling niet later dan 30 september 2011 ter beschikking te stellen van de NVAO.

Op 23 september 2011 heeft de VLHORA de aanvullende beoordeling aangeboden aan de NVAO. Het Dagelijks Bestuur van de NVAO heeft deze besproken in zijn vergadering van 1 november 2011.

Gezien de bevindingen van de aanvullende beoordeling komt de NVAO tot de conclusie dat de opleiding weliswaar nog aanzienlijke inspanningen zal moeten leveren maar dat zij goed op weg is met het ontwikkelen van een onderzoeksomgeving die de opleiding ondersteunt

en voedt, en waarbij de docenten in voldoende mate betrokken zijn bij onderzoek. Ook stelt de NVAO vast dat de opleiding erin is geslaagd om haar eindkwalificaties zodanig bij te stellen dat zij in voldoende mate aansluiten bij de eisen van de wetenschappelijke discipline.

Op grond van de vaststellingen van de commissie is het naar het oordeel van de NVAO aannemelijk dat de opleiding in 2012/2013 aan de academiseringsdoelstellingen zal voldoen.

8 Opmerkingen en bezwaren van instelling

Conform de bepalingen vermeld in de handleiding accreditatie kan een instelling opmerkingen en bezwaren formuleren op het ontwerp van accreditatierapport.

De instelling heeft geen opmerkingen en/of bezwaren geformuleerd op het ontwerp van accreditatierapport.

nederlands- vlaamse accreditatie organisatie

Het accreditatierapport is tot stand gekomen op basis van een externe beoordeling van de opleiding Master in de productontwikkeling (master) van Artesis Hogeschool Antwerpen uitgevoerd door VLHORA.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)

Parkstraat 28

Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG

T 31 70 312 23 30

F 31 70 312 23 01

E info@nvaio.net

W www.nvaio.net

Aanvraagnummer #4386

De accreditatie geldt vanaf de aanvang van het academiejaar 2012-2013 tot het einde van academiejaar 2016-2017.